

Lielāka dalībvalstu pašnoteikšanās, vairāk atbalsta mazajām un vidējām saimniecībām, tiešo maksājumu samazinājums lielsaimniekiem, lielāks atbalsts inovācijām, zināšanu apguvei, videi draudzīgai saimniekošanai un jaunajiem saimniekiem - to visu paredz jūnija sākumā Eiropas Komisijas (EK) publikotie regulu priekšlikumi ES lauksaimniecībai 2021. - 2027. gadam.

MONIKA SPROĢE

Ikvienam skaidrs, ka Lielbritānija izstājas no ES, pārējie rēķinās ar sekām un kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) īstenošanai būs mazāk naudas. KLP interesē daudzus, ne tikai lauksaimniekus, bet arī citu nozaru pārstāvjus, jo zināmā mērā visi esam saistīti. Šoreiz par tā dēvēto jauno lauksaimniecības politiku saruna ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Cēsu filiāles vadītājas pienākumu izpildītāju, Priekuļu novada lauku attīstības konsultanti **DACI KALNIŅU**.

- 2019. gadā, pēc dokumenta pilnīgas izstrādes un apstiprināšanas, būs pilnīga skaidrība?

- Pieredze rāda, ka, pieņemot kādu dokumentu, nekad nav bijis tā, ka visiem viss uzreiz skaidrs. Dokumenti ir kompromiss starp vēlamo, esošo un iespējamo, taču svarīgi saglabāt būtisko pēc tam, kad jaunās KLP Lauku attīstības programma ir nostiprināta ne tikai regulās un lauku attīstības plānos, bet arī Ministru kabineta noteikumos. Ir teiciens - kod kurā pirkstā gribi, visi vienlīdz sāp. Visas valstis iestājas par savām interesēm. Jautājums tikai, cik ļoti valsti pārstāvošās Zemkopības ministrijas speciālisti būs veiksmīgi sarunās, lobēšanā un visās citās jomās.

- Vai gaidāmās Saeimas vēlēšanas varētu kaut ko ietekmēt stratēģiskā dokumenta izstrādē, naudas sadalē?

- Politiskā aktivitāte pirms Saeimas vēlēšanām palielinās. Solījumi ir, bet, vai tas būtiski mainīs jēlkādus rezultātus, grūti pateikt. Katrā ziņā par sarunu procesu, kas saistīts ar KLP, būs lielāka publicitāte. Domāju, ka pamatnostādnes valsts līmenī jau ir akceptētas, taču tas neizslēdz korek-

Lauksaimniecības politika un mērķi

cijas par labu vienam vai otram. Tā kā finansējums ir ierobežots un vēl pastāv ES iekšējie sarežģījumi ar *Brexit*, naudas pieejamība ir normēta. Šis ir stāsts par līdzekļiem, kādi tiks atvēlēti lauksaimniecībai nākamajā periodā, taču detaļās un atsevišķās sadaļās izmaiņas ir iespējamas.

- Ko šāds KLP dokuments dos sabiedrībai kopumā, ne tikai lauksaimniekiem?

- Jaunā lauksaimniecības politika ir diezgan būtiska visai sabiedrībai, jo sabiedrība iesaistās ar saviem nodokļiem un sabiedriskā labuma gūšanu. Runājot par Latviju - mums ir lielas lauku teritorijas un jāsaprot, kādas būs prioritātes. Vai lauksaimnieciskā ražošana palielināsies? Vai tā dažādosies? Vai palielināsies nodarbinātība laukos, vai pārtikas drošības prasības saglabāsies, samazināsies, palielināsies? Kādas būs pārtikas ķēdes un mūsu konkurētspēja, vai laukos mainīsies paaudzes? Visi šie jautājumi attiecas uz katru Latvijas iedzīvotāju. Jautājums nav tikai par to, vai es nopļaušu savu lauku un novāksu savu ražu.

Jaunajā dokumentā liels uzsvars likts uz vidi, ilgtspējīgu resursu apsaimniekošanu un klimata pārmaiņām. Klimatiskās pārmaiņas mēs pēdējos gados esam pārdzīvojuši un nonākuši pie secinājuma, ka nepieciešams saimniekot efektīvāk. Tie ir jautājumi, kas patiesībā skar katru, jo produkcija nonāk veikalā, un lielākā daļa pa-

tērētāju vēlas, lai tā būtu vietējā, ne tikai lētākā.

- Pirms laika iedzīvotāji tika aicināti aizpildīt anketu, lai pēc tam varētu vērtēt, kādas ir sabiedrības domas par vairākiem KLP jautājumiem, prioritātēm. Diemžēl parādījās krāpšanas gadījumi.

- Neesmu IT speciāliste, nevaru pateikt, kā tas izskatījās patiesībā, bet lobēšana šajā pasaulē nav nekas jauns. Neatkarības gados esam pieredzējuši, ka tie, kam ir intereses kādā jomā, kaut ko lobē, bet, vai tieši tā ir noticis ar šo anketu, nemācēšu teikt. Kādam *dekļitis* vienmēr ir bijis par īsu, tā tas bijis visos laikos. Lobēšana ir leģāla darbība, taču katrā lietā ir savs ētiska un kultūra.

- Jau vēstīts, ka lielāku atbalstu saņems mazās un vidējās saimniecības, bet, vai zināms konkrētāk, kāds tas būs?

- Par to vairāk lems dokumenta tālākā izstrādē. Jā, galvenie sadaļu virsraksti ir sološi un pozitīvi. Uzsvāri likti uz jaunajiem saimniekiem un, nenoliedzami, laukos ir vajadzīgi jauni cilvēki. Mazās un vidējās saimniecības - tā ir arī nodarbinātība, apdzīvotība un infrastruktūra laukos. Kā viss īstenosies, to rādīs laiks un tas, cik atbildīgi būsīm savās izvēlēs.

- Dzirdēti viedokļi, ka nu jau ir par vēlu atbalstīt mazos un vidējos zemniekus.

- Vai tas būtu signāls nedarīt neko? Mazās un vidējās saimniecības joprojām balstās uz saimniekiem, kuri pārkāpuši pusemūžu. Ja nenotiks paaudžu nomaiņa, daudzas saimniecības varētu pārtraukt darbību. Tas ir komplekss jautājums. Citkārt izskan *ķecerīgs* paziņojums veicināt nodarbinātību laukos, bet to nevar veicināt ar LEADER projektu atbalstu. Konkurētspējas un nodarbinātības palielināšana ir savstarpēji izslēdzošas, tāpēc ka modernās iekārtas veic daudz cilvēku darbu, un nodarbinātība relatīvi samazinās. Jābūt ļoti labam un viedam plānojumam, lai to sabalansētu, bet tāda līdz šim nav bijis.

- EK lauksaimniecības komisārs Fils Hoganss teicis, ka turpmāk saimniekiem pašiem būs jāfinansē ieguldījumi un ci-

tas sabiedrības intereses. Par kādām citām sabiedrības interesēm ir runa?

- Budžets veidojas no sabiedrības maksājumiem, proti, nodokļiem. Līdz ar to tā nav abstrakta nauda, bet sabiedrības kopējais maciņš. Protams, ka arī sabiedrības grupas, kuras ar saviem nodokļiem piedalās, izvirza dažādas prasības - skaistu ainavu, tīru gaisu, veselīgu pārtiku u.tml. Turpmāk lauksaimniekam būs jāieklausās šajās prasībās un jādomā, kā ražot videi drošu lauksaimniecības produkciju. Jādomā, vai tehnika ir videi draudzīga, kā samazināt slāpekļa emisijas u.tml. Tā vai citādi mūsu vislielākais lauksaimniecības resurss ir zeme, tāpēc jādomā, kā saglabāt tās auglību nākamajām paaudzēm.

Līdz šim vairāk esam domājuši par ekonomisko stabilitāti, to, kā celt saimnieku un lauku reģionu labklājību, bet turpmāk būs jāizsver ieguldījumi ražošanas atlikumu apsaimniekošanā, piemēram, kūtsmēsļu menedžments, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana. Tas viss prasīs līdzekļus, darbu un ieguldījumu tehnoloģijās.

Domāšanas veids - es ražoju sabiedrībai pārtiku un par to sabiedrība man ir pateicīga, maksājot nodokļus un platību maksājumus - daļēji ir beidzies. Jautājums vairs nav tikai par pārtiku, bet arī citām sabiedrību interesējošām lietām, kurās zemniekiem būs jāieklausās.

- Noteikti maksājuma griesti - 100 000 eiro vienai saimniecībai gadā. Zemnieki uzskata, ka tas neko nerisinās, tikai veidos saspīlējumu, un netic, ka veidosies jaunas saimniecības.

- Saimniecības dalās dažādās ekonomiska lieluma vienībās, un ekonomisti veic aprēķinus, novelkot aprēķinos balstītu robežu, no kuras saimniecībai būtu jābūt pašpietiekamai. Un tāds jau arī ir mērķis - panākt pašpietiekamas saimniecības laukos. Varētu teikt, ka vislabākā scenārija gadījumā maksājumu varētu arī nebūt.

Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) mērķi:

- paaudžu maiņa saimniecībās;
- taisnīgi ienākumi;
- plaukstoši lauku apvidi;
- konkurētspējas pieaugums;
- rūpes par vidi;
- droša, veselīga pārtika;
- klimata pārmaiņu radīto ietekmju samazināšana;
- līdzsvarots spēku samērs pārtikas ķēdēs;
- rūpes par ainavu un bio-daudzveidību.

Pirms 2004. gada latvieši teica, lai franči panāk prefi. Ja mums būtu viņu maksājumi, kā mēs te dzīvotu un strādātu! To neviens nenoliedz, bet laiks ir pagājis un atklājas, ka esam vairāk pieraduši pie maksājumiem, nevis strādāšanas.

Nenoliedzami, tagad veidot jaunu saimniecību ir sarežģīti, taču ir atbalsta mehānismi. Viens no tiem varētu būt saimniecību pirkšana no saimniekiem, kuri pārtrauc saimniecisko darbību.

- Vai te nerodas pretruna, jo, iegādājoties īpašumu ar lauksaimniecības zemi, tagad prasa lauksaimniecisko izglītību. Ne visiem tāda ir.

- Nē, mantojumu var saņemt arī bez speciālās izglītības. Taču neviens nevaicā, kāpēc auto nevar vadīt bez attiecīgām zināšanām? Zemes apsaimniekošana, pārtikas ražošana, dzīvnieku aprūpe un tehnikas vadīšana ir kaut kas vienkāršāks nekā auto vadīšana? Tieši nemākulības dēļ pieļaujam daudzas rupjas kļūdas. 90. gadu norises laukos ir uzskatāms piemērs. Daudziem trūka izpratnes par saimniekošanu, gribējās vienkārši būt turīgam, bet bez zināšanām nauda tika izsēta vējā.

- KLP dokuments nākamajam periodam paredz diezgan lielu valsts pašnoteikšanos. Katra valsts pati varēs noteikt, cik līdzekļu tērēt tehnikas modernizācijai, tūrismam, zināšanām utt. Vai tie arī nav lieli riski?

- Ņemot vērā, kādas mums ir lauksaimnieku organizācijas un attiecības ar politiku, protams, riski pastāv. Tāpēc jau rudenī izvēlēsimies, kā dzīvot tālāk.

- Nākamajā periodā risku mazināšana būs obligāta, kāpēc par to runājam tikai tagad?

- Tāpēc, ka mums ir iespējas saņemt kompensācijas, un daudziem ir vēlēšanās iet vienkāršāko ceļu - saņemt kompensācijas un turpināt saimniekot. Saimniekot, protams, ir sarežģīti un jebkura veida atbalsts ir būtisks, ja tas ar saimnieciskām zināšanām tiek ieguldīts un vadīts. Ja atbalstu izmanto kā ielāpu, tā nav ilgtermiņa domāšana.

Der atgādināt, ka nekas nav sācies šodien un rīt nebeigsies - gan tas, ka pēc dokumenta apstiprināšanas viss uzreiz nebūs saprotams, gan tas, ka mums būs daudz jāstrādā, jāiegulda un jāsaprot. Vienkāršāk noteikti nebūs. □

FAKTI

■ Kopējais KLP budžets ir 365 miljardi eiro, kas ir 28,5% no kopējā ES budžeta 2021. -2027. gadam. Šajā periodā, no 2014. - 2020. gadam, bija pieejami 386,9 miljardi eiro, kas bija 37,6% no ES kopbudžeta.

■ Latvijai no KLP budžeta nākamajā periodā būs pieejami 3,042 miljardi eiro. Šajā periodā bija 2,5 miljardi eiro.

■ Papildu 10 miljardi eiro būs pieejami ES pētniecības programmas "Apvārsnis" ietvaros, lai atbalstītu pētniecības un inovācijas darbības pārtikas, lauksaimniecības, lauku attīstības un bioekonomikas jomās.

■ Latvijai tiešmaksājumos būs pieejami 2,218 miljardi eiro (šajā periodā bija 1,7 miljardi), lauku attīstībai 821,1 miljons eiro (šajā periodā tie bija 967 eiro).

Avots: Zemkopības ministrija, Latvijas Lopkopis 2018. 6(44)

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra

Tēvs un dēls Aldis un Lauris Zilveri saimnieko Veselavas pagasta zemnieku saimniecībā “Caunītes”. Jau no neatkarības atgūšanas laika viņi kopj slaucamo govju ganāmpulku. Patlaban “Caunītes” ir 200 slaucamas govīs. Kopā ar nomātām platībām Zilveri apsaimnieko aptuveni 400 ha zemes.

“Latvijas mērogā esam tipiska vidējā saimniecība,” saka Aldis, piebilstot, ka līdz tādām rezultātām, kāds redzams tagad, kad saimniecībā ir gan tehnika, gan vairākas lopu novietnes, nonākuši pamazām, lielākoties izmantojot savus naudas līdzekļus. ES līdzfinansējums piesaistīts vien slaukšanas iekārtu iegādei un uzstādīšanai.

Dēlam Laurim ir agronoma izglītība. Viņš uzskata, ka tagad jaunie saimniekot gribētāji, kaut ar visu lauksaimniecības izglītību, no nulles uzsākt saimniekošanu var tikai tad, ja ir zeme. “Saimniecības, kas gadu gaitā ir nostabilizējušās, visu lauksaimniecībā izmantojamo zemi jau izmanto. Ja ir nauda, ko ieguldīt, kaut vai lai nopirktu zemi, tad uz kaut ko vēl var pretendēt. Ar attīstītajām saimniecībām neviens jaunais nevar konkurēt. Turklāt bankas jau-

Izdzīvos stiprākais, brīnumu nebūs

■SAIMNIEKI Aldis (no kreisās) un Lauris Zilveri. Saimnieki pārliecinājušies, ka veiksmīgs saimniekošanas modelis balstīts zināšanās un tālredzībā.

Foto: MONIKA SPROĢE

najiem kredītus nedod,” pārdomas izsaka Lauris.

Aldis uzskata, ka 90. gados lauksaimniecības politika bija nepareiza: “Visiem atdeva zemi, taču nebija jau zināšanu un saprāta. Daudzi sāka strādāt kā Ulmaņlaikos. Pagāja 20 gadi, lai sasniegtu vismaz kaut kādu līmeni. Uzskatu, ka uzreiz vajadzēja taisīt lēcienus, ņemt kredītus un veidot konkurētspējīgas fermas. Taču, kā jau teicu, nebija zināšanu ne ekonomikā, ne lauksaimniecībā. Tagad sākt ar piecām desmit govīm, kas jaunam būtu iespējams, ir smieklīgi. Sen par vēlu.”

Pēc saimnieku domām, valdībai, plānojot lauksaimniecības politiku nākamajam periodam, jāizanalizē, kāda ir kopaina Latvijas laukos: “Kādas ir saimniecības, un ko tās spēj saražot. Kāda atdeve ir no tām, kas vienkārši eksistē, un tām, kas veiksmīgi aizņēmušas noteiktas nišas. Tad, ņemot vērā šos aprēķinus, jādomā, kā sadalīt finansējumu. Pretējā gadījumā atkal finansējums aizies tām saimniecībām, kurām nav ražošanas potenciāla, vai tām, kuras pat vidi neapsaimnieko. Tīrums jau sen visu ir nolīcis pa vietām. Un tas *Zaļzemnieku* sauklis - Atbalstīsim mazos un vidējos! - jau gadiem

tiek skandināts bez pamata. Mēs esam nabadzīga valsts, mums ir ļoti ierobežots resurss, līdz ar to naudas dalīšana ļoti rūpīgi jāizsver.”

Runājot par tiešmaksājumiem, Aldis uzskata, ka bez tiem lauksaimniekiem kļātos pavisam plāni. “Ja piena lopkopībā noņem tiešmaksājumus, ar to pašu ir cauri,” saka Aldis, bet Lauris domā, ka, noņemot tiešmaksājumus, likvidēsies tās saimniecības, kuras nerēķina līdzī, tikai ražo pienu, paskatoties debesīs. “Tie, kuri ražošanai pieiet nopietni, nepaļaujas tikai uz tiešmaksājumiem, viņi strādā pēc Amerikas modeļa, kur šādas *piešprices* nav. Izdzīvo stip-

rākais un konkurētspējīgākais,” pārliecināts Lauris. Papildinot dēla teikto, Aldis saka, ka tādā gadījumā, visā Eiropā būtu jāatceļ tiešmaksājumi, bet tā jau ir utopijs. “Mums jau tas spilventiņš ir salīdzinoši mazs. LLKC ir parēķinājis, kāda ir piena litra pašizmaksa, un, ja izdevumi ir virs 30 centiem litrā, savukārt piena cena labākajā gadījumā ir 28 centi par litru, tad kāda tur pastāvēšana? Tā kā bez tiešmaksājumiem dzīve būtu daudz grūtāka, un vēl svarīgi - bankas ar mums nerunātu. Bankas ne mazāk kā zemnieki, rēķinās, ka šādas tiešmaksājumu *piešprices* būs,” tā Aldis.

Raugoties uz vairākiem plānošanas periodiem un finansējumu, kas lauksaimniekiem bija pieejams, Zilveri uzskata, ka liela daļa naudas aizgājusi nebūtībā: “Sākot ar visām viesu mājām un tā tālāk. Bet tiesa, pēdējos gados cilvēki jau bija nākuši pie prāta un tādas liekas izšķērdības nemanīja.” □

APTAUJA

Vai esat informēti par “Kopējās lauksaimniecības politikas” izstrādi nākamam plānošanas periodam? Vai tā ietekmēs arī jūs?

LAURA PETROVA, studente:

“Par “Kopējās lauksaimniecības politikas” dokumenta izstrādi gan neko neesmu dzirdējusi, bet zinu, ka lauksaimnieciskā ražošana manu dzīvi ļoti ietekmē. Vispirms jau kā patērētāju. Kad eju veikalā, vērtēju pārtikas produktus un cenas. Man svarīgi, lai saražotā pārtika būtu vietējā, ekoloģiski tīra un cenas pieņemamas. Saprotu, ka arī lauksaimniekiem ir jāpelna, bet viņi to varētu darīt, savstarpēji apvienojoties un sadarbojoties. Gribētos, lai arī mazām un vidējām saimniecībām ir nakotne, tas būtu sirdij tīkamāk. Visi ir pelnījuši iespēju attīstīties, arī lauku reģioni, kuros savu pienasumu dod ne vien lielsaimnieki, bet arī piemājas saimniecības.

LARISA BUSLOVSKA,

jaunā māmiņa: “Kāds dokuments? Mani lauksaimnieciskā ražošana neietekmē, jo kartupeļus un dārzeņus man sarūpē vecāmamma, bet saprotu, ka bez ES atbalsta mūsu zemnieki nespēj strādāt. Man nav mašīnas, ar diviem maziem bērniem ar autobusu kaut kur braukt - ļoti grūti, tāpēc nemācēšu teikt, kādas šobrīd izskatās saimniecības ārpus Cēsīm. Ja eju uz veikalu, man ir vienalga, kāds ražojums, svarīgi, lai pārtikas cena būtu man pa kabatai.”

TĀLIVALDIS BERHOLDS, pensionārs:

“Kāda kopējā lauksaimniecības politika? Paskatieties, kas tagad notiek. Kā novietnē, kurā grūti tikt iekšā, pēkšņi vairāk nekā 15000 cūku konstatē Āfrikas cūku mēri? Tas iespējams tikai Latvijā. Grūti pateikt, vai lauksaimnieciskā ražošana mūs ietekmē. Ja tā mūs ietekmētu, tad veikalu plauktos nebūtu tik daudz poļu un lietuviešu produktu. Ja plaukti lūztu no vietējiem ražojumiem, tad es varētu domāt, ka ietekmē, bet tagad...Turklāt, tā kā man nav deputāta lielās algas, pārku to, kas lētāks. Es domāju, ka mūsu zemnieki ir ļoti spēcīgi “uzsēdušies” uz tiešmaksājumu “adatas”. Palūkojieties visapkārt! Zeme pieder ārzemniekiem, mums pašiem vairs nav nekā.”

SANDIS VITTE, brīvmašīnlinieks:

“Par tādu dokumentu dzirdu pirmo reizi, jo lauksaimniecība mani neinteresē. Ar to tikai pastarpināti esmu saistīts, pateicoties draugiem vai paziņām, kas saimnieko. Protams, lauksaimnieciskās norises ietekmē visu mūsu dzīvi, jo mēs visi patērējam pārtiku. Ejot veikalā, orientējos gan pēc cenām, gan ražotāja. Vietējais ne vienmēr nozīmē labāks, jo, būsīm godīgi, arī tagad vietējais tiek ražots citādi nekā kādreiz. Protams, es izvēlētos tikai vietējo, ja es būtu pārliecināts, ka tas ir audzēts tiešām tā, kā to stāsta. Pieredze rāda, ka lielajās siltumnīcās tas pats vietējais tomāts ne ar

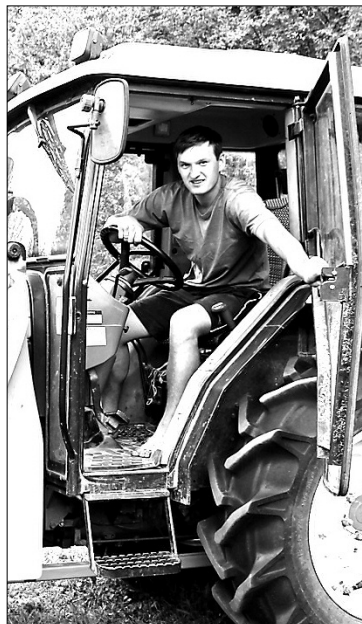
Arī mazos un vidējos vajag

“Patstāvīgi pirmo projektu rakstīju 2009. gadā, pērn sadūšojos otrreiz. Istenībā nekā grūta tur nav. Konsultējoties ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) speciālistiem, viss gāja raiti - soli pa solītim,” saka Nauris Reinhardis no Pārgaujas novada Straupes pagasta “Eicēniem”.

“Eicēnos” katram savs darbības lauciņš: vecāki nodarbojas ar puķu un dārzeņu audzēšanu, kamēr Naura pārvaldījumā ir 50 gaļas liellopi, trīs hektāri kartupeļu, kā arī graudaugu un zālāju platību.

Atsevišķi lielsaimnieki postulē, ka mazās un vidējās saimniecības nav, ko balstīt, jo nākotne tāpat pieder lielajiem, bet Nauris saka, ka lielās saimniecības var izaugt tikai no mazām un vidējām tāpat kā jebkurš stāds, kas izaudzis, reiz bijis mazs asniņš. “Domāju, ka mazā valstī ir jābūt mazām un vidējām saimniecībām. Jo vairāk tādu mazo saimniecību, jo vairāk cilvēku reģionos. Ja pagastā saimniekos tikai divi lielsaimnieki, tad ko tur darīt pārējiem? Pateicoties maziem un vidējiem uzņēmējiem, laukos ir cilvēki, ir dzīvība, noris kultūras dzīve un viss iet pa ķēdīti - skolas, bērnudārzi, veikals, pasta nodaļa,” pārdomās dalās straupietis.

“Eicēni” ir bioloģiskā saimniecība. Nauris atzīst, ka Reinhardi izaudzēto un saražoto veiksmīgi pārdod. “Es savu produkciju varu realizēt, un, ja ir noieta tirgus, tātad ir jēga ražot. Redzam, ka pieprasījums pēc tīras un ve-

■BEZ TEHNIKAS NEVAR. Nauris Reinhardis pārliecināts, ka, attīstoties nozarei, būs vajadzīgi jauni speciālisti ar ilgtermiņa domāšanu.

Foto: MONIKA SPROĢE

selīgas pārtikas saglabājas. Turklāt runa nav tikai par izdevīgumu, bet arī par vietējo kopienas, par savstarpējām attiecībām, jo mēs savus bioloģiskos kartupeļus piedāvājam bērnudārziem, un prieks apzināties, ka mūsu pagasta bērni ēd veselīgu pārtiku. Mazām saimniecībām ir priekšrocības vietējā mērogā, un tas ir svarīgi. Ne mazāk svarīgi atcerēties, ka zemei, kas ir mūsu galvenais resurss un kuru mēs atstāsim nākamajam paaudzēm, jādod kaut kas pretī, nevis līdz nomaņai jānoplicina ar ķīmiju. Es viennozīmīgi atbalstu pret vidi atbildīgu saimniekošanu,” saka Nauris.

Zemnieks atgādina zināmo pa-

tiesību, ko diemžēl dažkārt uzņēmēji aizmirst - jāsaimnieko tā, lai ieņēmumi nosedz izdevumus: “Tiešmaksājumus izlietoju tehnikas iegādei un uzturēšanai. Jāpriecājas par katru eiro, kas ierīpo maciņā, bet jādomā, kā iztikt bez tiešmaksājumiem. Ja pēkšņi kaut kas atgādās, tiešmaksājumi iztrūkst, man jābūt pamatbāzei, ar ko pelnīt. Situācijas ir ļoti individuālas, bet daudz ko nosaka veids, kā saimniekojam. Ja uz mērķiem virzās maziem soļiem un saviem spēkiem, dažādi šķēršļi būs vieglāk pārvarami nekā tad, ja esi paņēmis lielus kredītus, iegādājies dārgu tehniku, zemes īpašumus, uzcēlis ēku cerībā, ka gan jau ar tiešmaksājumiem nāksies. Tiešmaksājumi beidzas, un ko tad? Jābankrotē.”

Jaunais saimnieks uzskata, ka lauksaimniecībā visspilgtāk iezīmējas ilgtermiņa domāšana, un tā sākas ar katru pašu: “Kāda mums tā politika ir, ar tādu jādžīvo.

Taču viss jau nav tikai melns vai balts. Pa šiem gadiem daudz kas attīstījies arī uz labo pusi, piemēram, elektroniskā pieteikšanās platību maksājumiem, sertificēšana. Viss kļuvis skaidrāks, saprotamāks, vienkāršāks.”

Straupietis uzskata, ka cilvēkiem jāmaina domāšana un vecākiem jābeidz bērni bēdēt ar laukiem kā ļaunāko, kas ar viņiem var notikt. Mainoties paaudzēm, mainās arī saimniekošanas pieeja, metodes un tehnika. “Mums pašiem jāmaina attieksme pret lauksaimniecību. Celsies nozares prestižs un cilvēki atgriezīsies laukos. Kamēr mēs sabiedrību biedējam ar smagu verga darbu, zemo atalgojumu un pagrimuma stāstiem, tikmēr lauki pārvērtīsies prērijās,” viedokli pauž Nauris Reinhardis. □

Lappusi sagatavoja
MONIKA SPROĢE

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra

Reitingus nevajag tulkot burtiski

Līdz Saeimas vēlēšanām, kas notiks 6.oktobrī, atlicis mazāk par mēnesi. Lai pārrunātu šībrīža situāciju priekšvēlēšanu cīņā, kā arī par partiju reitingiem un gaidāmajiem pārsteigumiem, saruna ar politologu Filipu Rajevski.

- Ir sajūta, ka priekšvēlēšanu cīņa notiek tikai sociālajos medijos?

- Es gan redzu, ka sociālajos tīklos ir pavisam neliels skaits kampaņotāju, lielākie no tiem ir "KPV LV". Pirms kāda brīža vēl aktīvi darbojās "Jaunā konservatīvā partija", bet šobrīd dominē tikai vieni. Patiesībā tas ir tikai likumsakarīgi, jo, ja paskatāmies pašā Artusa Kaimiņa ģenēzi, kā viņš guvis popularitāti, redzam, ka viņš pats ir izteikts sociālo mediju produkts. Viņš kopš laika gāja strādājis, veidojis un kopis savu sociālo mediju auditoriju.

Protams, ka aktivitāte sociālajos medijos augs, tai jāaug, bet es brīnos, ka nav citas reklāmas. Nav reklāmu televīzijā, lai gan tām palicis tikai viens mēnesis, jo, atbilstoši likumdošanai, 30 dienas pirms vēlēšanu dienas priekšvēlēšanu aģitācijas materiālu izvietošana televīzijā ir aizliegta. Salīdzinoši maz esmu redzējis partiju avīzes, tās laikam atstātas uz pēdējo mēnesi.

Esmu izbrīnīts, ka šobrīd faktiski nav nekādu priekšvēlēšanu kampaņu. Vai nu visu atliek uz pēdējo brīdi, vai varbūt valdošas partijas domā, ka tām reklāma nav vajadzīga, tāpat ievēlēs. Tas tomēr ir pārsteidzīgs secinājums.

- Sociālajos medijos vieni mēģina apriest otru, vai tas nav vieno "aprietās" puses popularitāti?

- Nē, katram ir savs fanu vai potenciālo fanu loks, un sociālo tīklu aktīvie kampaņotāji ļoti precīzi strādā uz tā sauktajiem protesta vēlētājiem, kuri ir ļoti dinamiski. Viņi dažādās vēlēšanās atbalstījuši dažādas partijas, sākot ar Repšes "Jauno laiku", beidzot ar Šķēli, kurš "atgriezās, lai strādātu!". Viņi vienmēr meklē ko revolucionāru, var teikt, ka viņi ir "baltā bruņinieka" gaidītāji. Nedomāju, ka viņi ar savu kampaņu var būtiski ietekmēt nemainīgo elektorātu, kas, teiksim, balso par "ZZS" vai "Nacionālo apvienību".

- Aktīvi balsotāji ir pensionāri, kuru aktivitāte sociālajos tīklos skar maz, jo tā nav vide, kurā viņi uzturas.

- Jā, uz šo auditoriju strādā tradicionālās priekšvēlēšanu kampaņas. Manuprāt, normālam vēlētājam, arī pensionāriem, ir svarīgas šīs partiju avīzes, lai arī saka, ka tas ir vecmodīgi. Cilvēki grib redzēt ne tikai līderu bildes, bet arī pārējos kandidātus, uzzināt, kas tie par cilvēkiem, kuri balotējas konkrētajā sarakstā. Viņi grib palasīt programmas, lai gan daži uzskata, ka tās neviens nelasa. Manuprāt, avīzes tomēr ir samērā efektīvs priekšvēlēšanu aģitācijas materiāls. Tas nav lēts priekš, bet domāju, ka septembrī mēs tās atradīsim pastkastītēs.

- Radies iespāids, ka arī Latvijā var nostrādāt tā dēvētais Trampa fenomens, un pārsvāru gūs populistu. Tā teikt - jo skaļāk blāusi, jo labāk būsī sadzirdams?

- Kad fons ir skaļš, ir skaļi jāblāuj, lai to pārklieltu. Blāviena skaļumam, protams, ir nozīme, bet Trampa fenomens ir nevis skaļumā, bet vienkāršībā. Problēma tā, ka pasaule kļūst arvien

sarežģītāka, arī politiskās problēmas, un cilvēkiem grūti visā orientēties, saprast, izprast. Ja 90.gadu sākumā mērķi bija vienkārši, tos varēja katram paskaidrot, kā saka, uz pirkstiem parādīt, šogad vairs nav iespējams tā izstāstīt ne politisko mērķus, ne rīcības plānus. Šādā situācijā uzvar tas, kurš ir vienkāršāks. Esi vienkāršāks, un vēlētājs ies pie tevis. Daži to mēģina pārvērst skaļumā, bet tas nav obligāti, jo sadzird to, kurš visu pasaka vienkāršāk.

- Partijas mēģina piesaistīt populārus cilvēkus, arī sportistus, mūziķus. Tas nozīmē, ka šis paņēmieni joprojām strādā, lai arī šiem cilvēkiem nav nekādas politiskās pieredzes.

- Protams! Ja papētām, kā tiek pieņemti lēmumi, par ko balsot, vienmēr kādi 20 procenti vēlētāju izvēli izdara vēlēšanu iecirknī. Viņš aiziet uz iecirkni, saņem lapiņas ar kandidātu sarakstiem un tad sāk šķirstīt un domāt, par ko balsot. Ja viņam nav simpātiju pret kādu konkrētu partiju, vinnēt var saraksts, kurā uzreiz tiks pamānīti pazīstami uzvārdi. Pēc principa: šos es zinu, tie ir normāli čaļi – balsošu par viņiem!

- Jo tuvāk vēlēšanām, jo biežāk tiek publicēti dažādi partiju reitingi. Tiem var uzticēties?

- Tādu zināmu kompāniju kā "SKDS", "Latvijas fakti" reitingiem var uzticēties, jo tās iemantojušas reputāciju. Bet svarīgi saprast – reitingus nekad nevajag tulkot burtiski, un sociologi to parasti saka arī savos komentāros. Analizējot reitingus, ir jāpiedomā. Svarīga ir reitingu dinamika - vai tie vairākus mēnešus pēc kārtas kāpj vai iet uz leju.

Tāpat visi aspriež, ka Kaimiņa partijai reitings ir septiņi procenti, bet tas vēl neko nenožīmē. Tikpat labi reitings var būt 9,5 procenti vai 4,5, kā bija iepriekš. Jāatceras, ka socioloģijā ir samērā liels kļūdas procents, apmēram

■PRIEKŠVĒLĒŠANU LAIKS. Politologs Filips Rajevskis atzīst, ka priekšvēlēšanu kampaņas vēl nav sākušās. Partijas acīmredzot visu atliek uz pēdējo brīdi, iespējami tuvāk vēlēšanām, iekļaujoties likumdošanā noteiktajos termiņos.

Foto: LETA

FILIPS RAJEVSKIS:

- Kad fons ir skaļš, ir skaļi jāblāuj, lai to pārklieltu. Blāviena skaļumam, protams, ir nozīme, bet Trampa fenomens ir nevis skaļumā, bet vienkāršībā.

2,5. Arī politiskā partija, kurai reitings ir 3,5, realitātē var būt ar sešiem procentiem vai tikai vienu. Tāpēc gribu teikt, ka reitingus vajag analizēt ar vēsu prātu un ļoti uzmanīgi.

- Sabiedrībā dzirdēts, ka partu vai citu politisko spēku nebalosim, jo tam zems reitings procentos, tāpat neiekļūs parlamentā, kaut arī programma un deputāti kandidāti labi.

- Latvijas likumdošanā noteikts,

ka partijas, kas iegūst vairāk nekā divu procentu vēlētāju uzticību, iegūst arī valsts finansējumu. Gribu teikt, ka ikviena partija, kura iegūst virs diviem procentiem, ir nopietni uzlūkojama.

Ja atskatāmies uz iepriekšējām Saeimas vēlēšanām, to rezultāti parādīja, ka sabiedrība ļoti saprātīgi pieņēmusi lēmumu. Tika ievēlētas sešas politiskās partijas, bet neviens cits politiskais spēks neieguva vairāk par diviem procentiem. Pat mazāk. Tāpēc, manuprāt, vēlētāju lēmums bijis izsvērts. Tā ir laba ziņa politiskajai videi un sabiedrībai kopumā.

Cilvēkiem jābalso par tiem, kuriem viņi uzticas, un otrādi – nav jābalso par tiem, kuri šo uzticību pievīluš. Vissliktākais, ja cilvēks, izdarot savu izvēli, skrien līdzī baram. Tā teikt, visi balso par sarakstu "Ā", tad jau es arī, bet, kad redz rezultātus, sākas spriedelēšana - nu kā šāda Saeima varēja rasties?! Tieši tāpēc, ka balsots bez prāta un domāšanas, bet izvēle jāizdara ar prātu un sirdi. □

CIK TĒRĒS?

Atbilstoši likumdošanai priekšvēlēšanu aģitācijas periods ilgst 120 dienas līdz vēlēšanu dienai. Informācija, kas rodama KNAB mājas lapā, vēsta, ka šo vēlēšanu priekšvēlēšanu aģitācijai partijas drīkst tērēt 533 347,95 eiro. Šāda summa noteikta, pamatojoties uz Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumu, kurā teikts, ka politiskā organizācija (partija) vai politisko organizāciju (partiju) apvienība, kas iesniegusi savu deputātu kandidātu sarakstu Saeimas vēlēšanām piecos vēlēšanu apgabalos, priekšvēlēšanu izdevumiem drīkst izlietot summu, kas nepārsniedz Centrālās statistikas pārvaldes publiskoto aizpagājušā gada mēneša vidējo bruto darba samaksu, kas noapaļota pilnos eiro, piemērojot koeficientu 0,0004 uz katru vēlētāju iepriekšējās Saeimas vēlēšanās.

Vēlētāju skaits bija 1552 235, bet mēneša vidējā bruto samaksa – 859 eiro.

Tāču likumdošanā noteikts arī tas, ka priekšvēlēšanu aģitāciju savā vārdā var veikt arī ar politiskajām partijām, to apvienībām vai vēlētāju apvienībām nesaistīta fiziskā persona, juridiskā persona vai reģistrēta šādu personu apvienība. Tad drīkst izmantot līdzekļus, kas nepārsniedz 15 minimālās mēnešalgas.

Bez pašu tērētās naudas viena nosaukuma deputātu kandidātu sarakstā kandidātiem ir tiesības sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu televīzijas un radio pirmajā programmā izmantot priekšvēlēšanu aģitācijai valsts nodrošināto bezmaksas raidlaiku.

Lappusi sagatavoja JĀNIS GABRĀNS

Partijas dibina un likvidē

Ir zināms teiciens - kur divi latvieši, tur trīs partijas.

Līdzšinējā politiskā prakse valstī jau itin skaidri parāda tendences. Atliek kādā partijā vīriem vai sievietēm sastrīdēties, tā vieni uzreiz pamet šo politisko spēku un veido jaunu – pēc sava tēla un līdzības. Tā partijas rodas, pazūd no politiskās skatuves, un vismaz pagaidām tas šķiet nebeidzamš process.

Uzņēmumu reģistrā atrodamajā politisko partiju un to apvienību sarakstā minētas 69 partijas un 12 politisko partiju apvienības. No tām viena, "Vidzemes partija", ir reģistrēta Vecpiebalgas novadā. Pārskatot partiju sarakstu, uzdūros ne vienai vien, par kuru nav pat dzirdēts, piemēram, "Liepāja kvadrātā", "Tēvzemes mantojums", "Savienība "Latgales sirds"", "Apvienība "Iedzīvotāji"",

"Mūsu partija".

Patiesībā jau nodibināt partiju nav nemaz sarežģīti. Kā teikts Politisko partiju likumā, par partijas dibinātājiem var būt 18 gadu vecumu sasnieguši Latvijas pilsoņi. Dibinātāju skaits nedrīkst būt mazāks par 200, bet jāatceras, ka, lai startētu Saeimas vēlēšanās, partijai jābūt dibinātai ne vēlāk kā vienu gadu pirms Saeimas vēlēšanām un tajā jābūt ne mazāk kā 500 biedriem.

Partiju apvienību var dibināt divas vai vairākas likumā noteiktajā kārtībā reģistrētas partijas. Partiju apvienībai aizliegts dibināt citu partiju apvienību. Ja kandidātu sarakstu Saeimas vēlēšanām iesniedz partiju apvienība, arī tajā ietilpstošajām partijām jābūt dibinātām ne vēlāk kā gadu pirms Saeimas vēlēšanām un partiju apvienībā kopā jābūt ne mazāk par 500 biedriem.

Izvēloties partijas nosauku-

mu, tajā nedrīkst ietvert vārdus "Latvijas Republika", valsts un pašvaldību institūciju nosaukumus, kā arī vārdus "valsts" vai "pašvaldība". Partijas simbolika nedrīkst sakrist ar valsts, pašvaldību vai to institūciju simboliku.

Tāču ne visas no minētajām partijām un to apvienībām joprojām darbojas. Likvidācijas process uzsāks divām apvienībām ("Par labu Latviju" un "Nacionālais bloks"), kā arī 16 partijām. To vidū arī "Reformu partijai", kas sākotnēji saucās "Zatlere Reformu partija". Tās īsā vēsture uzskatāmi parāda, cik ātri Latvijā uzlec politiskās zvaigznes un cik ātri izdziest.

Likvidācijas process notiek arī partijai ar nosaukumu "Pēdējā partija", kurai, velkot paralēles ar nosaukumu, patiesībā bija jāiztur visilgāk un promejot jānodzēs gaismā. □

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra